

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO- GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

Warszawa, czerwiec 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Opracowanie:

Monika Wielądek-Pierścińska
Stanowisko ds. Monitorowania i Analiz
Departament Zarządzania EFS
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	5
RYNEK PRACY	6
SYTUACJA SPOŁECZNA	15
EDUKACJA I WYKSZTAŁCENIE	17
SPIS ILUSTRACJI	21

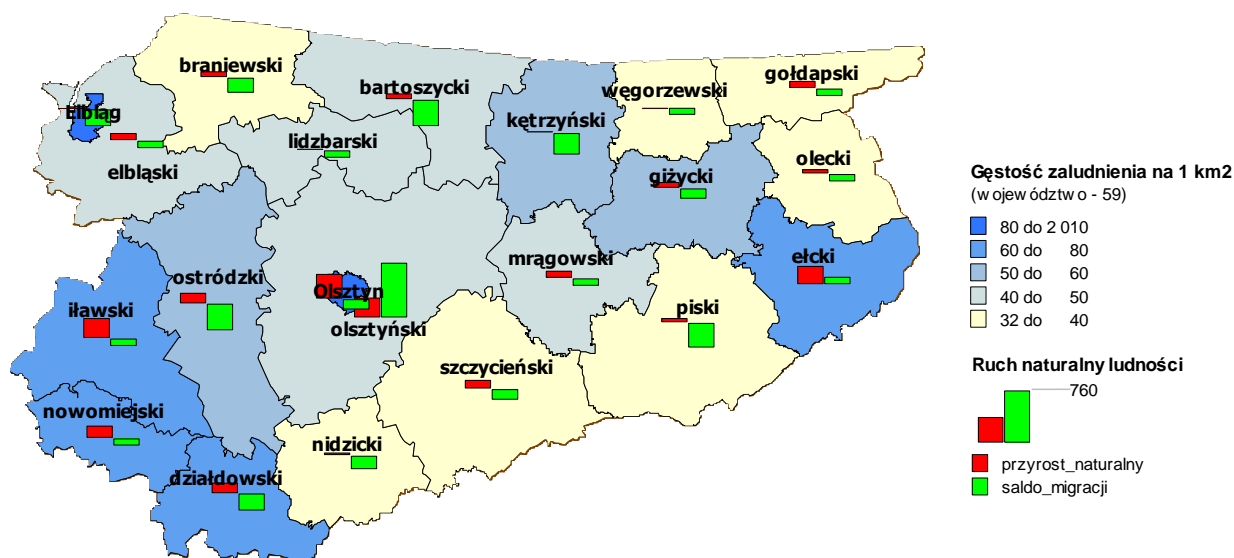
WPROWADZENIE

Głównym celem niniejszego opracowania jest poddanie analizie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w obszarach oddziaływania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) 2007-2013. Celem opracowania jest jednocześnie wskazanie istotnych problemów, które pojawiają się na regionalnym rynku pracy oraz w obszarze edukacji i integracji społecznej. Analiza może być tym samym wykorzystywana przez regionalnych decydentów, tj. władze regionalne i lokalne do celów planowania aktywnej polityki rynku pracy oraz stanowi zachętę do podejmowania pogłębionych analiz na poziomie lokalnym.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W 2010 r. województwo warmińsko-mazurskie zamieszkiwało 1,4 mln osób, co stanowi 3,7% ogółu ludności kraju. Tym samym województwo znajdowało się na 12 miejscu w kraju pod względem liczby ludności (przed województwem lubuskim, opolskim, podlaskim i świętokrzyskim). Rozmieszczenie ludności wskazuje na nierównomierne zaludnienie obszaru Warmii i Mazur. Miasta na prawach powiatu skupiały ponad 21% ludności województwa (Elbląg – 8,8%; Olsztyn – 12,4%). Z kolei wśród powiatów ziemskich najwięcej ludności mieszkało w powiecie olsztyńskim (8,3%), ostródzkim (7,3%), iławskim (6,3%) i ełckim (6,1%), a najmniej w węgorzewskim (1,6%) oraz gołdapskim (1,9%).

Rysunek 1 Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (os.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Województwo warmińsko-mazurskie należy do regionów o średnim **poziomie zurbanizowania**. Należy zauważyć, iż w regionie liczba mieszkańców miast przewyższa liczbę mieszkańców wsi, lecz proporcja zmniejsza się systematycznie na rzecz ludności wiejskiej. Wg stanu na koniec 2010 r. w miastach mieszkało blisko 853 tys. osób (o blisko 1,7 tys. osób mniej niż w 2009 r.), natomiast liczba mieszkańców wsi wyniosła blisko 575 tys. i w ciągu roku wzrosła o 1,8 tys. osób. Tym samym **wskaźnik urbanizacji** (udział ludności miejskiej w ogóle mieszkańców regionu) wyniósł 59,1% i zmniejszył się nieznacznie w porównaniu z poprzednim rokiem. Jednocześnie wskaźnik urbanizacji zanotowany w województwie warmińsko-mazurskim był nieco niższy niż średnia dla kraju (60,7%). Powiatami najbardziej zurbanizowanymi (poza miastami) był powiat ełcki (66,4%), lidzbarski (59,4%), piski (58,9%), natomiast najwięcej ludności wiejskiej zamieszkiwało w powiecie nowomiejskim (75,6%) i elbląskim (70,9%).

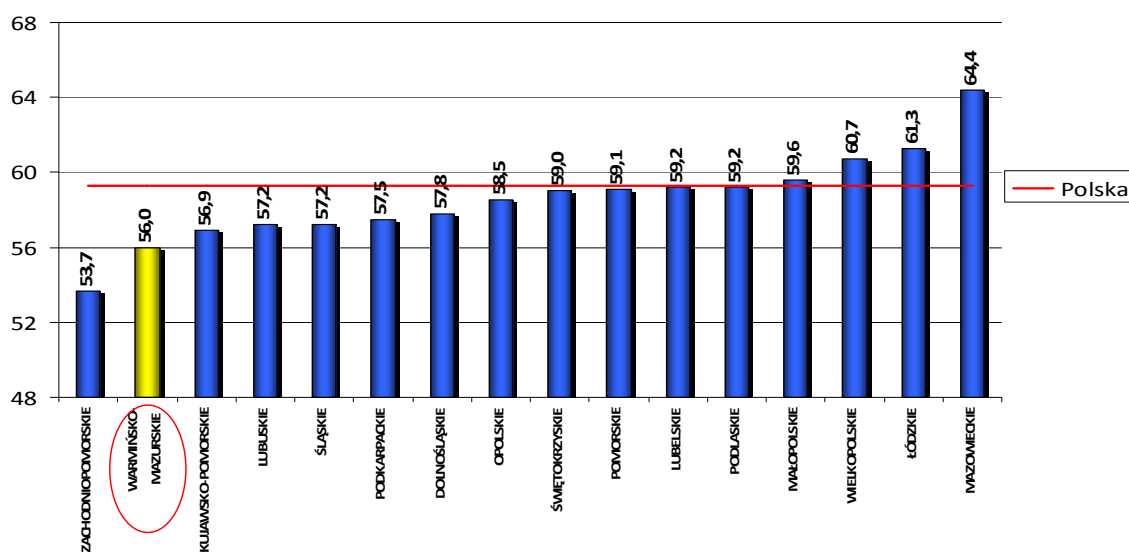
W podziale na **strukturę wiekową** w porównaniu ze średnią dla kraju region wyróżnia się **relatywnie wysokim udziałem osób młodych w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa**. W porównaniu ze średnią dla kraju uwagę zwraca przewaga osób młodych oraz mniejszy niż w Polsce udział osób starszych w ogóle mieszkańców. Należy jednak zauważyć, iż rok 2010 był kolejnym rokiem, w którym zmniejszyła się liczba ludności

w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 1,9% do poziomu 20%), zwiększyła się natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym (wzrost o 0,04% do poziomu 65,2%) i poprodukcyjnym (wzrost o 2,5% do poziomu 14,8%). Tym samym **wskaźnik obciążenia demograficznego** (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) zwiększył się w porównaniu z 2009 r. o 0,5 p.p. **Nadal jednak poziom tego wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim (22,7%) jest najniższy w kraju (średnia dla kraju: 26,2%), co świadczy o korzystnej sytuacji demograficznej regionu.** Najniższy poziom wskaźnika obciążenia demograficznego zanotowano w powiecie olsztyńskim (19,5%) oraz etckim (20,2%), natomiast zdecydowanie najwyższy poziom w powiecie węgorzewskim (26,2%).

RYNEK PRACY

W 2010 r. sytuacja na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim była nadal niekorzystna. W konsekwencji niskiego stopnia aktywności zawodowej (współczynnik aktywności zawodowej wyniósł zaledwie 53,5%) **wskaźnik zatrudnienia ogółem (15-64 lata)** pozostał na zbliżonym poziomie co rok wcześniej (spadek o 0,1 p.p.) i **wyniósł 56%.** **Wynik ten uplasował region na jednym z najniższych miejsc w skali kraju (przy średniej dla Polski 59,3%).**

Rysunek 2 Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata wg województw w 2010 r. (%)

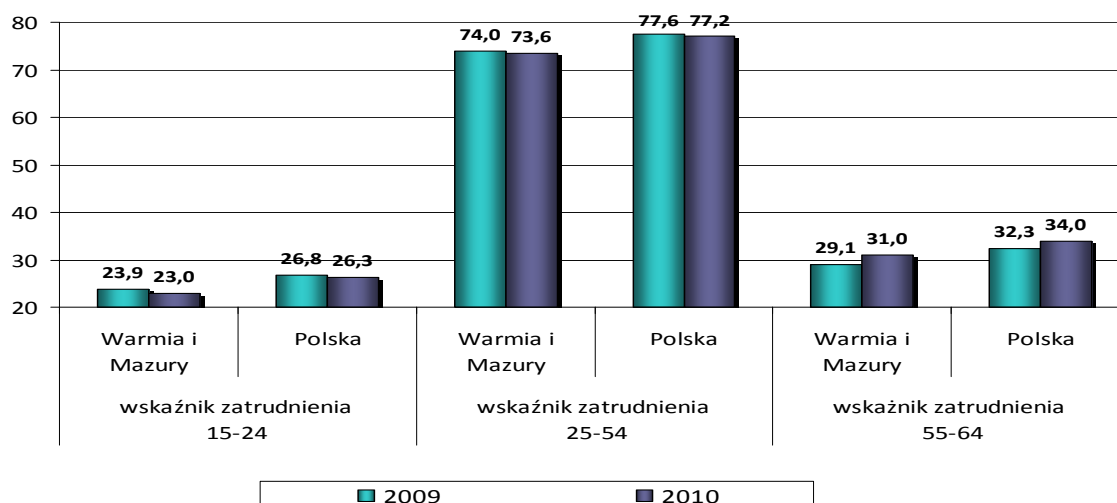
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Stopa zatrudnienia kobiet ukształtowała się na poziomie 49,4%, co jest wartością znacznie niższą niż średnia dla kraju (53%). Jednocześnie, różnica pomiędzy stopą zatrudnienia kobiet i mężczyzn (56,1%) zmniejszyła się w porównaniu z 2009 r. i wyniosła 13,3 p.p., przy 12,6 p.p. na poziomie kraju.

Analizując poziom **wskaźnika zatrudnienia wg grup wieku: 15-24 lata, 25-54 lata i 55-64 lata**, należy zauważyć, iż **najniższy poziom zatrudnienia odnotowano wśród osób młodych 15-24 lata, gdzie wyniósł on 23% i uplasował region na czwartym miejscu od końca wśród wszystkich województw (przy średniej dla kraju 26,3%).** Warmia i Mazury charakteryzują się

również dość niskim poziomem zatrudnienia osób starszych w wieku 55-64 lata, który w 2010 r. wyniósł 31% tj. o 3 p.p. poniżej średniej dla kraju (34%).

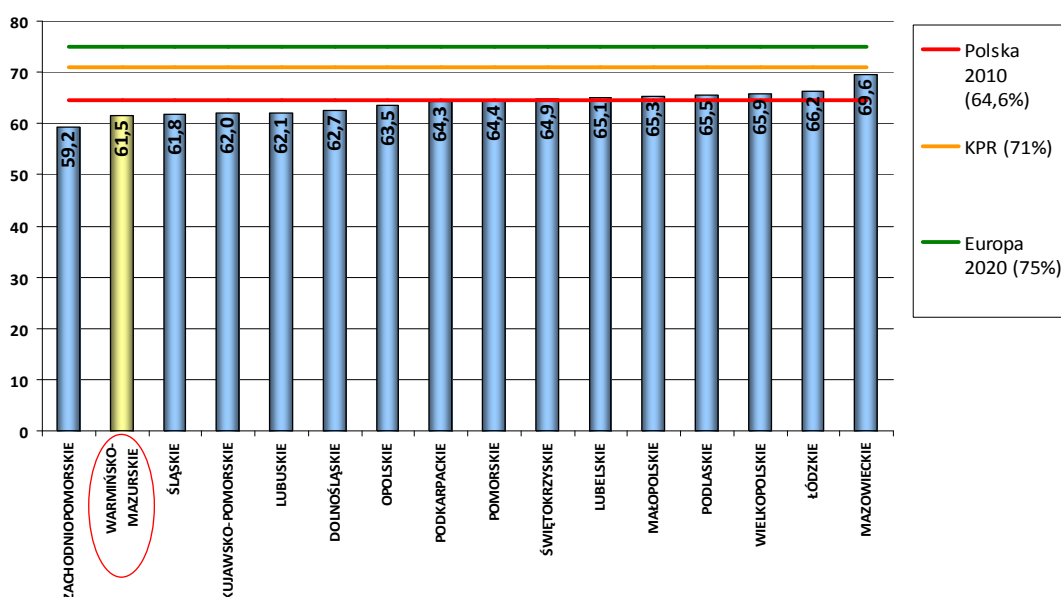
Rysunek 3 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wieku w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jednocześnie, biorąc pod uwagę jeden z głównych celów strategii Europa 2020 tj. zwiększenie **stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat** do poziomu 75% (cel dla kraju zawarty w Krajowym Programie Reform (KPR), który powinien zostać osiągnięty do 2020 r. wynosi 71%), należy zauważyć, iż w danej grupie wiekowej w województwie warmińsko-mazurskim wskaźnik zatrudnienia wyniósł w 2010 r. zaledwie 61,5%, przy średniej dla kraju na poziomie 64,6%. Sytuuje to region na przedostatnim miejscu pod względem poziomu zatrudnienia tej grupy wiekowej.

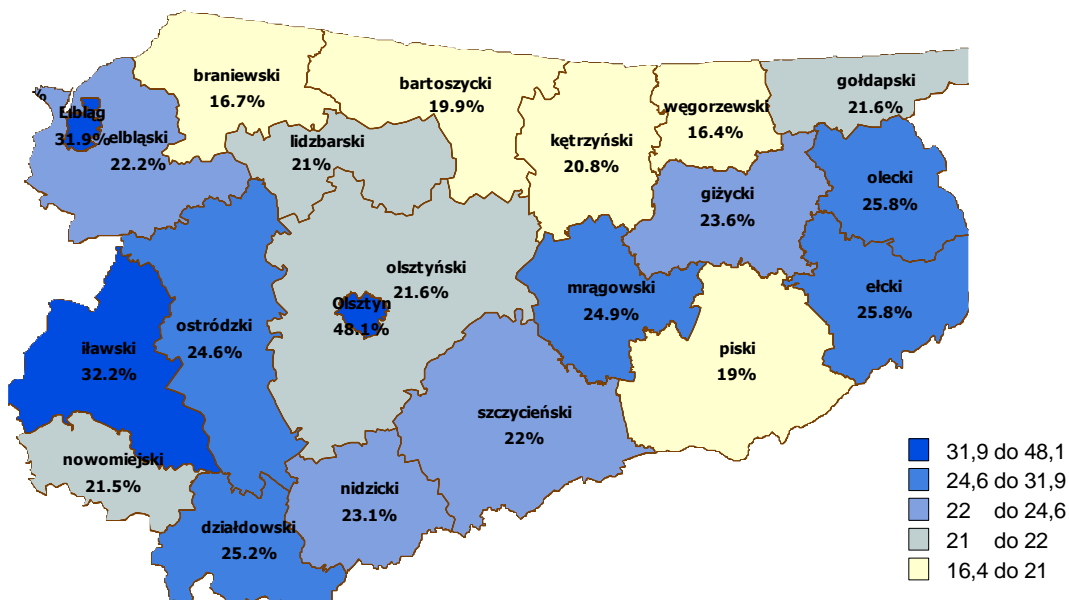
Rysunek 4 Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata wg województw w 2010 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jeśli chodzi o liczbę osób **pracujących w poszczególnych powiatach** województwa warmińsko-mazurskiego w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących w danym powiecie, w 2009 r. (brak danych za 2010 r.) najwyższy odsetek zanotowano w Olsztynie (48,1%), powiecie iławskim (32,2%), oraz Elblągu (31,9%). Najniższy odsetek pracujących odnotowano natomiast w powiecie węgorzewskim (16,4%), braniewskim (16,7%), piskim (19%) oraz bartoszyckim (19,9%).

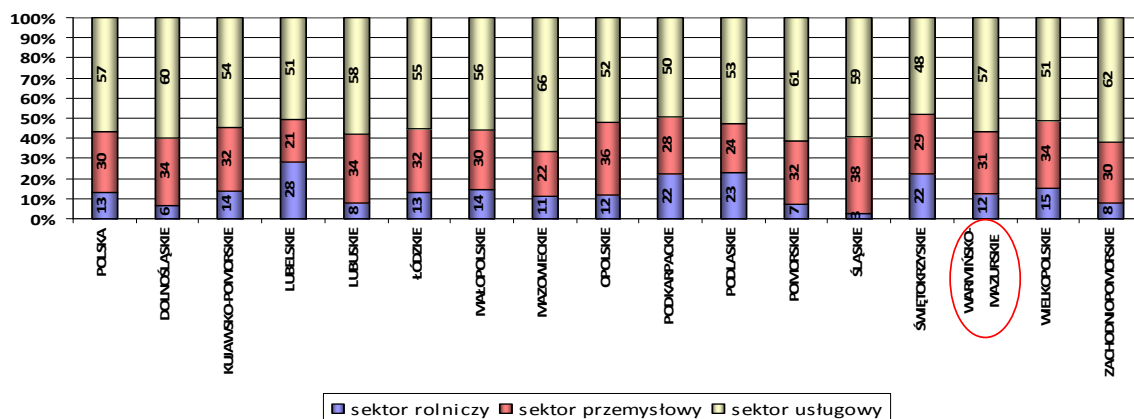
Rysunek 5 Udział osób pracujących wśród osób w wieku produkcyjnym wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W odniesieniu do struktury zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wg **sektorów ekonomicznych** należy zauważyć, iż podobnie jak przed rokiem najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze usługowym (57%). W pozostałych sektorach udział zatrudnieniowy wyniósł odpowiednio: 31,2% w sektorze przemysłowym oraz 12,2% w sektorze rolniczym. W porównaniu z wartościami dla kraju uwagę zwraca nieco większy udział sektora przemysłowego w regionie (różnica o 1 p.p.).

Rysunek 6 Struktura zatrudnienia wg sektorów ekonomicznych wg województw w 2010 r. (%)

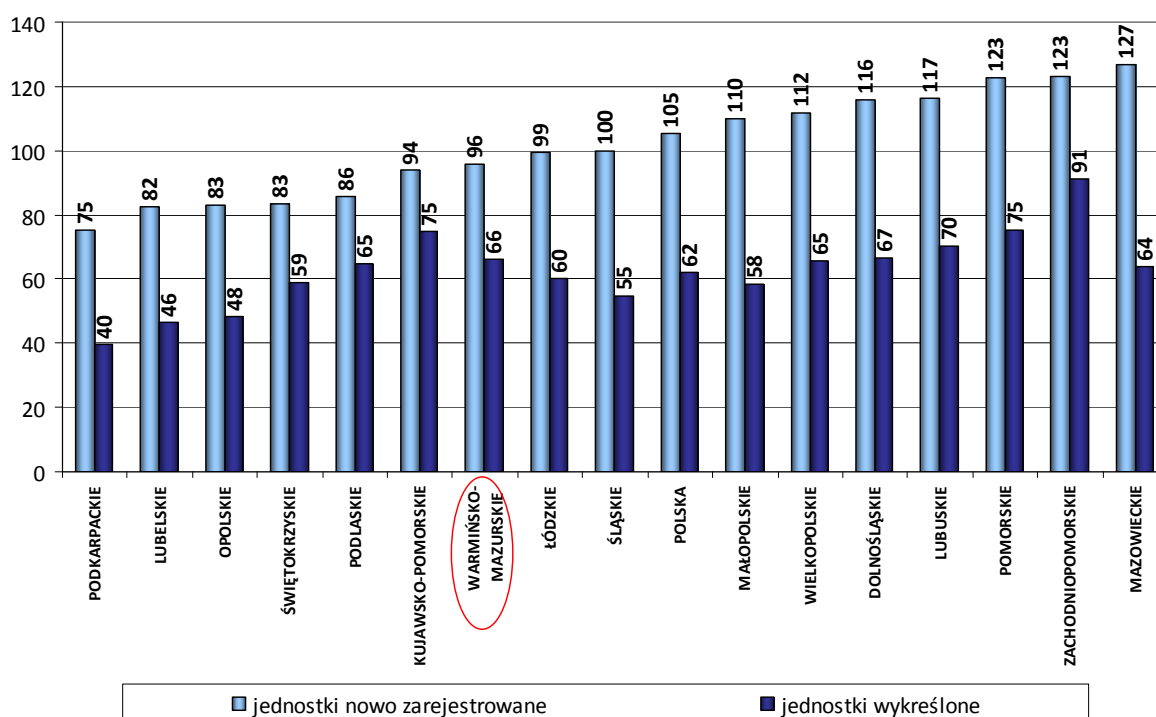
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wg danych za 2009 r. (brak danych za 2010 r.) osoby pracujące w sektorze rolniczym dominowały w powiecie węgorzewskim (44%) i nowomiejskim (39%). W sektorze przemysłowym najwięcej osób zatrudnionych odnotowano w powiecie iławskim (42%), z kolei branża usługowa zgromadziła największą liczbę pracujących w dużych miastach tj. Olsztynie i Elblągu.

Województwo warmińsko-mazurskie na tle kraju charakteryzuje się **poziomem przedsiębiorczości niższym od średniej krajowej**. Wg danych za 2010 r. w rejestrze REGON województwa zarejestrowanych było 119 tys. przedsiębiorstw tj. 3% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W porównaniu do 2009 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,7%.

W ciągu 2010 r. w województwie do rejestru REGON wpisanych zostało 13,6 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 7% więcej niż przed rokiem), a w tym samym czasie z rejestru wykreślono 9,4 tys. podmiotów gospodarczych z terenu województwa (o 30% mniej niż rok wcześniej). Jednocześnie na 10 tys. mieszkańców odnotowano 96 nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (rok wcześniej – 89) oraz 66 podmiotów wyrejestrowanych (rok wcześniej – 95).

Rysunek 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wg województw w 2010 r. (jdn.)

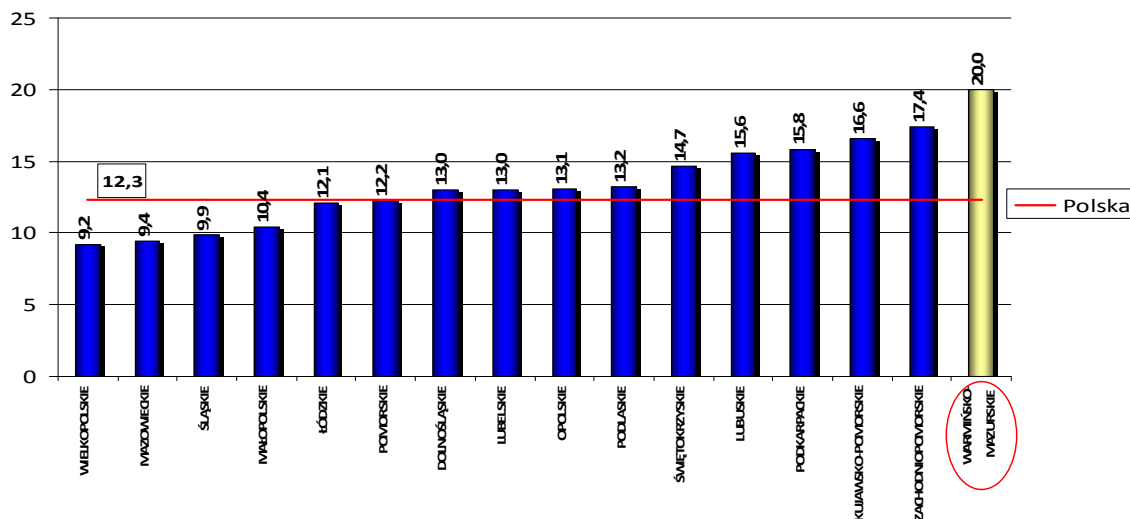

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Analizując poziom przedsiębiorczości na poziomie poszczególnych powiatów liczony jako liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców, najwięcej podmiotów zarejestrowano w 2010 r. w Olsztynie (126 podmiotów), powiecie mrągowskim (113) oraz w Elblągu (111). Najniższym poziomem wskaźnika przedsiębiorczości wyróżniają się natomiast powiaty: braniewski, elbląski i szczycieński (po 72 podmioty).

W województwie warmińsko-mazurskim nadal utrzymuje się najwyższa stopa bezrobocia w Polsce. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2010 r. wyniosła 20% zdecydowanie przewyższając średnią wartość dla kraju (12,3%). Niemniej, należy zauważyć, iż województwo warmińsko-mazurskie było jednym z czterech regionów, w których stopa bezrobocia w porównaniu z 2009 r. nieznacznie spadła (o 0,7 p.p.).

Rysunek 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego wg województw w 2010 r. (%)

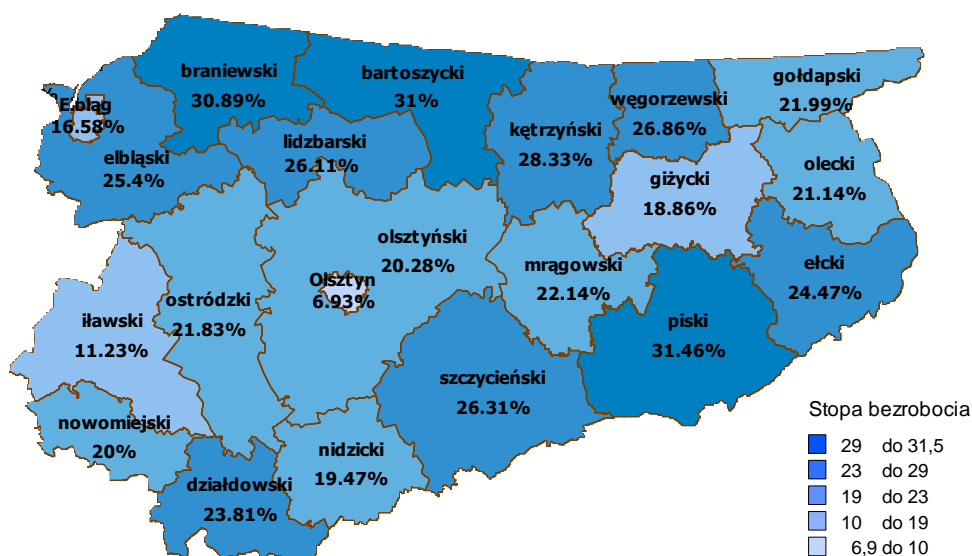

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wg danych za 2010 r. w urzędach pracy w województwie warmińsko-mazurskim **zarejestrowanych było blisko 106 tys. bezrobotnych**, co oznacza spadek w porównaniu do ubiegłego roku o 3%. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 53% stanowiły kobiety (w kraju 52%). W porównaniu z 2009 r. liczba bezrobotnych kobiet nieznacznie zmalała. Ponadto 81% stanowiły osoby wcześniej pracujące, a 49% osoby zamieszkałe na wsi. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż blisko 80% osób bezrobotnych w regionie stanowili bezrobotni bez prawa do zasiłku. Niekorzystną sytuację na rynku pracy w województwie pogłębiła dodatkowo niska podaż pracy i niewielka liczba ofert pracy - 461 ofert pracy wg stanu na koniec grudnia 2010 r. Oznacza to, iż na jedną ofertę pracy przypadało ok. 230 bezrobotnych (w kraju średnio 83 bezrobotnych).

Jednocześnie zaobserwowano dość **duże zróżnicowanie w stopie bezrobocia w poszczególnych powiatach**. Różnica pomiędzy powiatami o najniższej i najwyższej stopie bezrobocia wyniosła 24,5 p. p. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie piskim (31,5%), bartoszyckim i braniewskim (po 31%). Z kolei najniższą stopą bezrobocia charakteryzuje się Olsztyn (6,9%) i powiat iławski (11,2%). W porównaniu z 2009 r. stopa bezrobocia spadła w większości powiatów (w największym stopniu w powiecie gołdapskim – o 3 p.p.), wzrosła natomiast w Elblągu oraz w powiatach: elbląskim, nowomiejskim, ełckim, szczycieńskim.

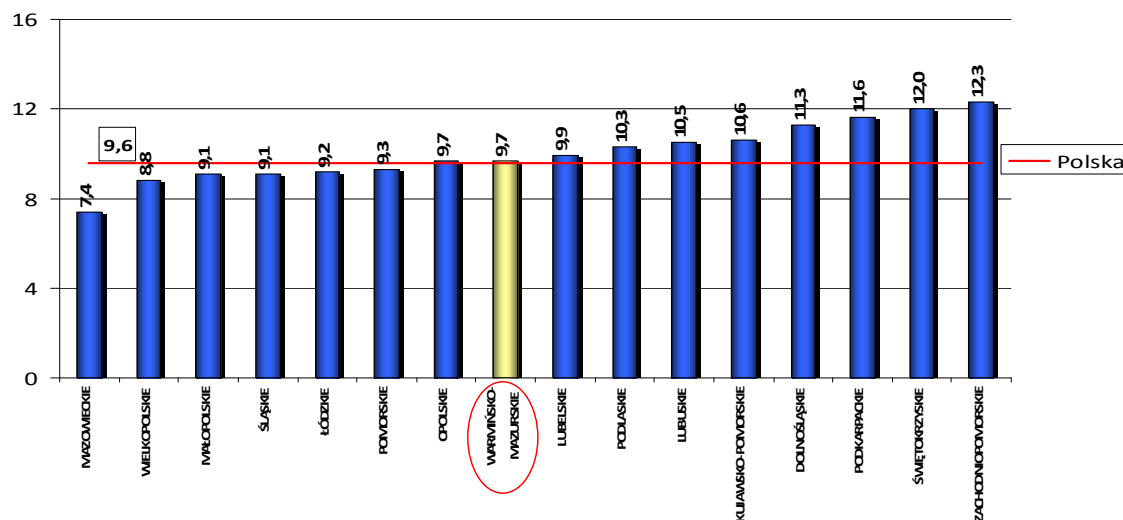
Rysunek 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Natomiast zgodnie z danymi **GUS (BAEL)** stopa bezrobocia wyniosła w 2010 r. na Warmii i Mazurach 9,7% (przy średniej dla kraju 9,6%), co zasadniczo zmienia klasyfikację i sytuuje region na ósmym miejscu wśród wszystkich województw.

Rysunek 10 Stopa bezrobocia wg BAEL wg województw w 2010 r. (%)

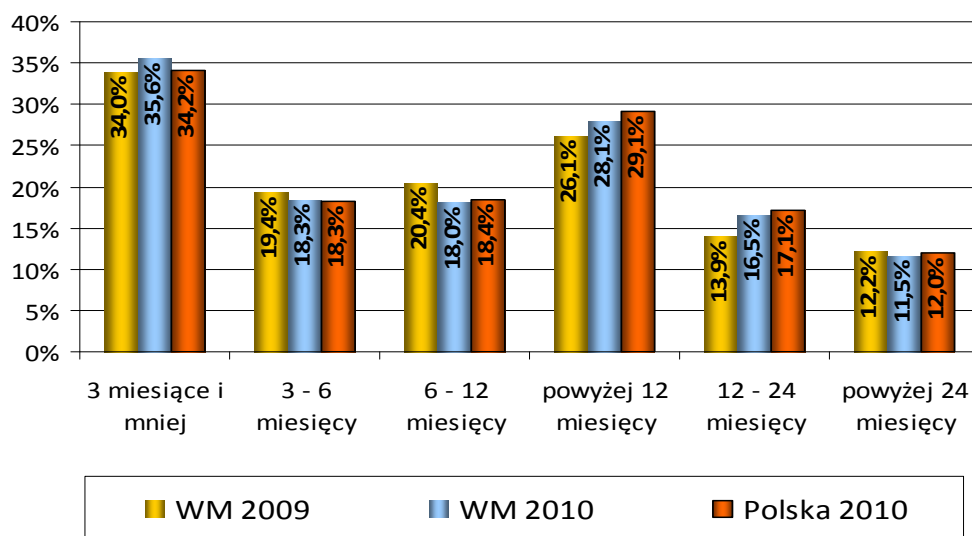
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Różnica pomiędzy stopą bezrobocia rejestrowanego i stopą bezrobocia BAEL wynika z rozbieżności pomiędzy terminem *osoba bezrobotna* przyjętym przy obliczaniu obu wskaźników¹. Część osób, pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy, według metodologii BAEL, nie jest bezrobotna, lecz bierna zawodowo lub pracująca w *szarej strefie*.

¹ Zgodnie z metodologią BAEL stopa bezrobocia jest liczona jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo natomiast w przypadku bezrobocia rejestrowanego definicja dotyczy udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy do ludności aktywnej zawodowo.

Jeśli chodzi o **długość pozostawania bez pracy**, wg danych za 2010 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród osób bezrobotnych przeważały osoby pozostające bez pracy przez okres do 3 miesięcy (35,6%). Jednocześnie udział osób krótkotrwale bezrobotnych zwiększył się w porównaniu z ubiegłym rokiem (o 1,6 p.p) i przewyższa obecnie średnią wartość dla kraju w danej kategorii. Jednocześnie zwiększył się także udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 1 roku) o 2 p.p., niemniej jest on wciąż nieco niższy niż średnia dla kraju.

Rysunek 11 Udział bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w 2010 r. w ogóle bezrobotnych w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

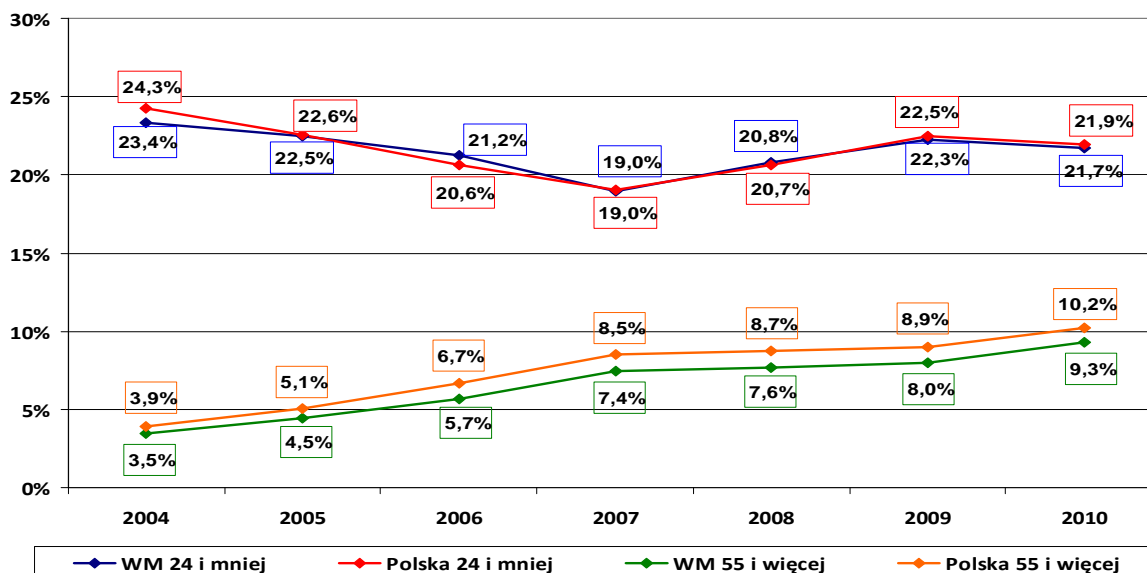
Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do bezrobotnych ogółem zamieszkiwało w 2010 r. powiat działdowski (40,2%), bartoszycki (38,3%), szczycieński i ostródzki (po 37,5%). Najmniej długotrwale bezrobotnych zanotowano w powiecie iławskim (11,5%), nidzickim (16,7%) i mrągowskim (18,6%) oraz w Olsztynie (17,2%). W porównaniu z 2009 r. udział osób długotrwale bezrobotnych w największym stopniu wzrósł w powiecie nowomiejskim (o 11,4 p.p) oraz w Elblągu (o 7,3 p.p).

Natomiast jeśli weźmiemy pod uwagę **poziom wykształcenia** osób bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim podobnie jak w kraju najwyższy udział wśród bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i niższym (34,1%) oraz z zasadniczym zawodowym (28,6%). Z kolei najmniej liczne grupy stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (7,4%) oraz średnim ogólnokształcącym (10,7%). Niemniej, w porównaniu z ubiegłym rokiem w dwóch ostatnich grupach zanotowano wzrost liczby osób bezrobotnych (w tym wśród osób z wykształceniem wyższym o 1 p.p.).

Analizując **poziom bezrobocie według wieku** w województwie należy zauważyć, iż w 2010 r. największy odsetek wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby młode do 25 lat (21,7%) oraz osoby w grupie wiekowej 25-34 lata (28,6%). W porównaniu z ubiegłym rokiem spadł poziom bezrobocia wśród osób do 25 r. ż. (o 0,6 p.p) oraz wśród osób w wieku 45-54 lat (o 1,3 p.p.), wzrósł natomiast wśród osób starszych po 55 r. ż. (o 1,3 p.p.). Poniższy

wykres przedstawia zmianę stopy bezrobocia wśród osób należących do najbardziej defaworyzowanych grup wiekowych tj. poniżej 25 lat i powyżej 55 lat w porównaniu do sytuacji analogicznych grup wiekowych na poziomie kraju.

Rysunek 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 24 lata i powyżej 55 lat w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w latach 2004-2010 (%)

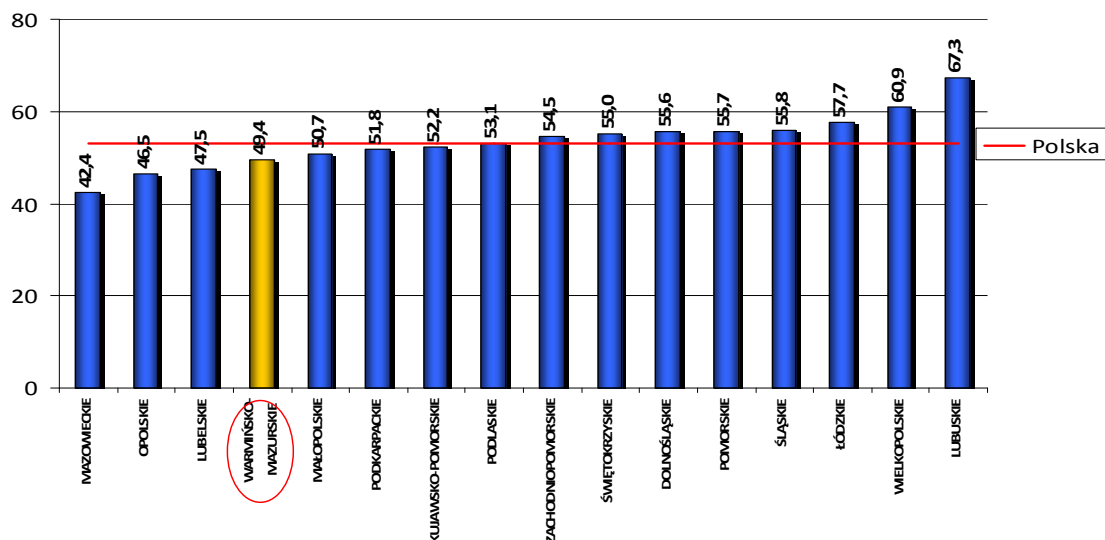
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Według danych na koniec 2009 r. **efektywność zatrudnieniowa (tj. wskaźnik ponownego zatrudnienia)**, rozumiana jako odsetek osób, które w okresie do trzech miesięcy po zakończeniu udziału w danej formie aktywizacji podjęły zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub rozpoczęły prowadzenie działalności gospodarczej **na Warmii i Mazurach wyniosła 49,4%²**. Tym samym region znalazł się w grupie czterech regionów o najniższej efektywności. Podstawowymi formami aktywizacji w województwie warmińsko-mazurskim zostało objętych blisko 43 tys. osób, z czego 40,5 tys. osób zakończyło udział w programie aktywizacyjnym. Po zakończeniu uczestnictwa w aktywizacji zatrudnionych zostało nieco ponad 20 tys. osób.

Najwięcej osób aktywizowanych uczestniczyło w stażach (15 tys.) i szkoleniach (9 tys.). Ponadto blisko 3 tys. osób otrzymało środki a podjęcie działalności gospodarczej. Stosunkowo dużo bezrobotnych uczestniczyło również w pracach społecznie użytecznych (6 tys.) oraz pracach interwencyjnych i robotach publicznych (po ok. 4 tys.).

² Zgodnie z danymi zawartymi w publikacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.*, Warszawa 2010 r.

Rysunek 13 Średnia efektywność zatrudnieniowa wg województw w 2009 r. (%)

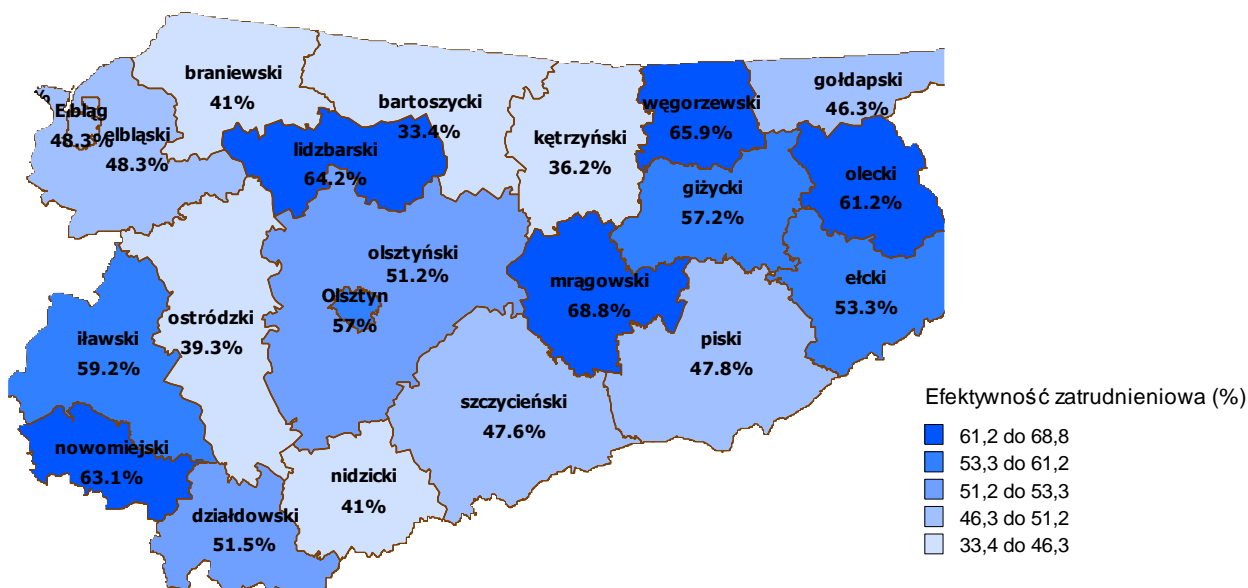

Źródło: Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.

Jeśli chodzi o formy aktywizacji największą efektywnością zatrudnieniową w województwie warmińsko-mazurskim (poza aktywizacją w formie przyznania środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz na refundacji pracodawcom kosztów doposażenia stanowiska) charakteryzowały się prace interwencyjne (60,6%) oraz staże (49,6%), szkolenia (41,1%) oraz przygotowanie do zawodu w miejscu pracy (43,4%). Z kolei najniższą efektywność odnotowano dla prac społecznie użytecznych (24,6%).

Poniżej przedstawiono poziom efektywności zatrudnieniowej w poszczególnych powiatach.

Rysunek 14 Efektywność zatrudnieniowa wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r. (%)

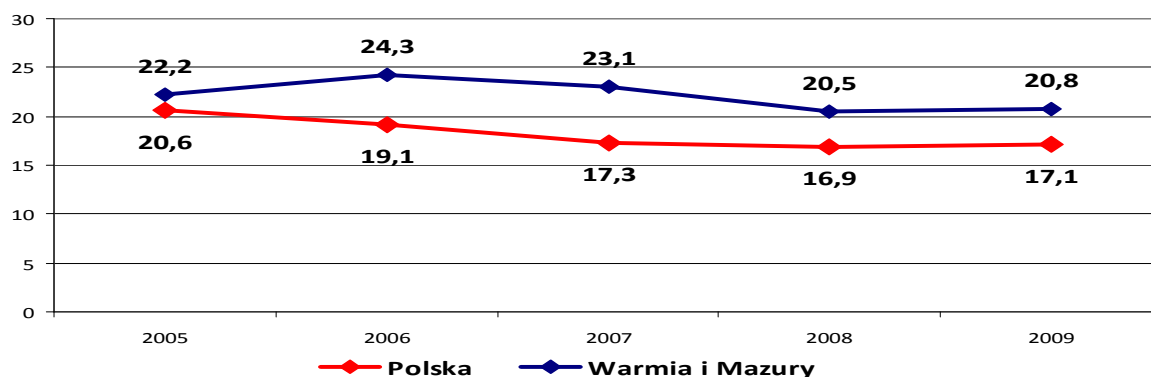

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SYTUACJA SPOŁECZNA

Analizując sytuację społeczną mieszkańców Warmii i Mazur warto przyrzeć się **wskaźnikowi zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych**. Według stanu na koniec 2009 r. (brak danych za 2010 r.) **osiągnął on wartość 20,8% i był jednym z wyższych w kraju (średnia dla kraju wyniosła 17,1%)**. Warto podkreślić, że również inne wskaźniki dot. granic ubóstwa (minimum egzystencji, relatywna i ustawowa granica ubóstwa) osiągnęły wartości znacznie wyższe niż przeciętnie w kraju.

Rysunek 15 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w l. 2005-2009 r. (%)

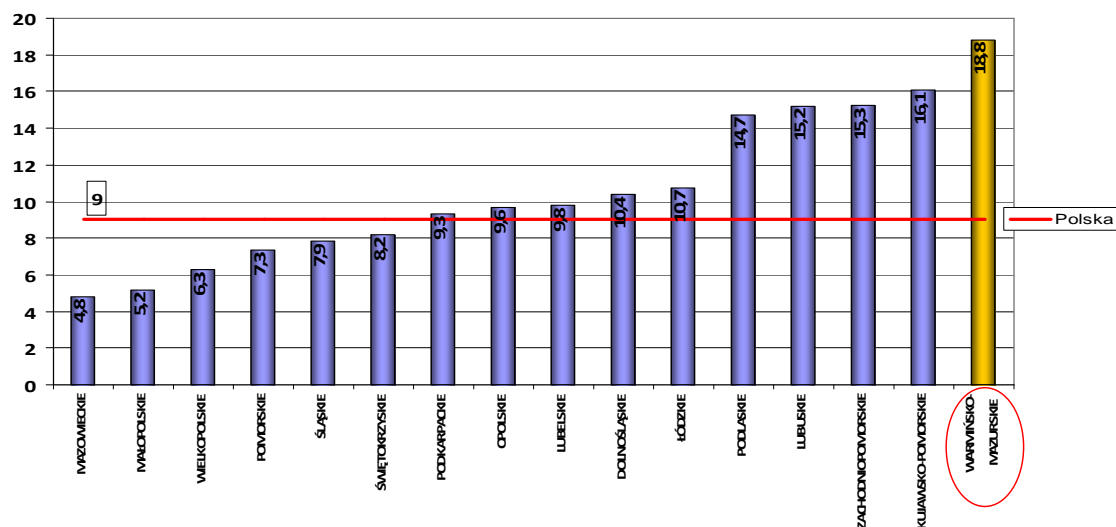

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W województwie warmińsko-mazurskim zanotowano również jeden z najwyższych w kraju poziom wskaźnika mierzącego odsetek osób w wieku 18-59 lat, które żyją w gospodarstwach domowych, w których żadna osoba dorosła nie pracuje. W 2010 r. wyniósł on 13,2%, podczas gdy średnia dla kraju ukształtowała się na poziomie 10,3%. Należy zaznaczyć, iż w ciągu ostatnich lat wartość tego wskaźnika nieznacznie spadła (od 2007 r. o 1 p.p.). Region charakteryzuje się ponadto jedną z najniższych w Polsce (po województwie zachodniopomorskim i śląskim) przeciętną liczbą osób pracujących w gospodarstwie domowym (1,04 przy średniej krajowej 1,13).

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w postaci zasiłków okresowych wg stanu na koniec I półrocza 2010 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowała się na poziomie blisko 19 osób na 1 tys. ludności i była zdecydowanie najwyższa w kraju. Łącznie do końca I półrocza 2010 r. świadczenia z pomocy społecznej przyznano blisko 121 tys. osób, w tym zasiłki okresowe otrzymało blisko 27 tys. osób.

Rysunek 16 Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych na 1 tys. ludności wg województw - stan na koniec I półrocza 2010 r. (os.)

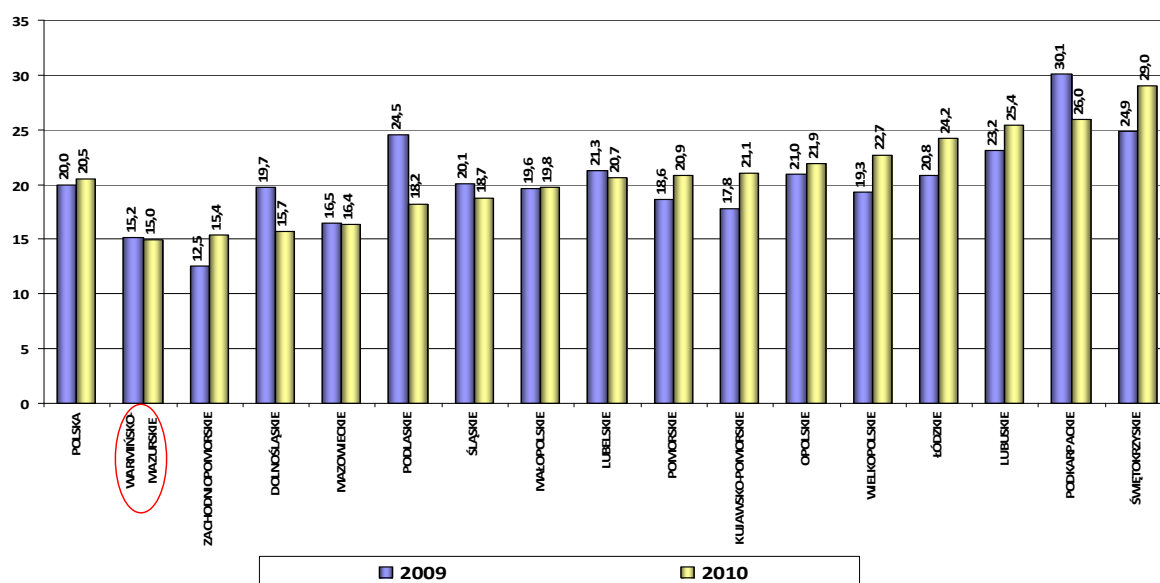

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W kontekście walki z wykluczeniem społecznym ważny jest też stopień obciążenia instytucji pomocy społecznej, rozumiany jako liczba klientów pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego. Niemniej spośród wszystkich województw **największa liczba klientów pomocy społecznej przypadająca na 1 pracownika socjalnego dotyczy województwa warmińsko-mazurskiego (241 przy średniej dla kraju na poziomie 181).**

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się również najniższym poziomem zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce (15%), znacznie odbiegającym od średniej dla kraju (20,5%). Należy ponadto zauważyć, iż poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych w regionie systematycznie się obniża - w ciągu ostatnich lat wartość tego wskaźnika systematycznie spada (od 2007 r. o 2,1 p.p.).

Rysunek 17 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wg województw (%)

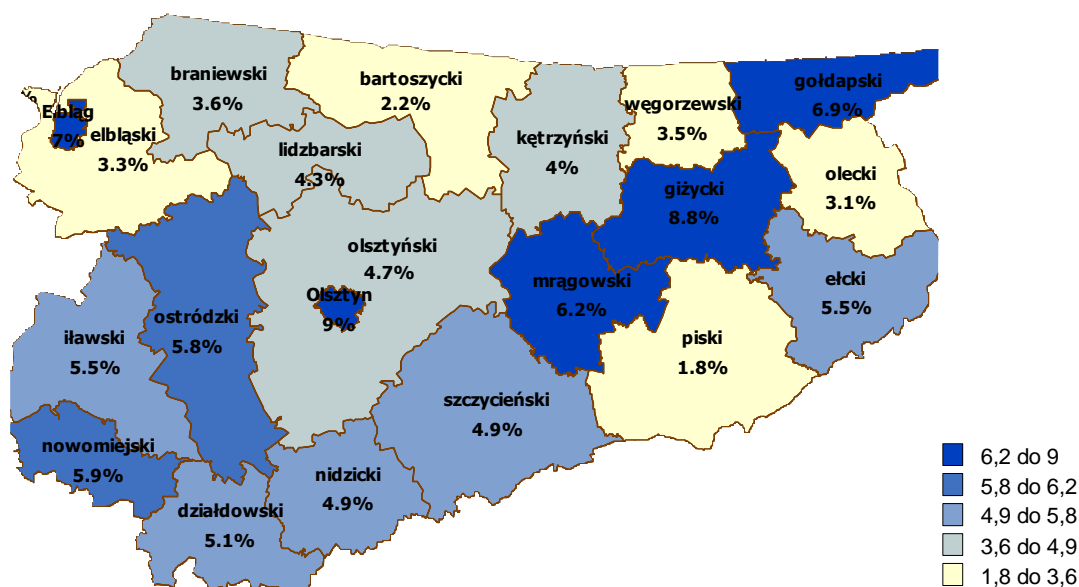

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jednocześnie niepełnosprawni bezrobotni stanowią niewielką grupę, w porównaniu z innymi kategoriami bezrobotnych osób. Jej udział utrzymuje się na poziomie 5% (przy średniej wartości dla kraju na poziomie 5,1%). W porównaniu do 2009 r. udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się o 0,2 p.p.

Udział niepełnosprawnych bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim jest zróżnicowany przestrzennie. Powyżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten ukształtował się w jedenastu powiatach. Najwyższą wartością wskaźnika charakteryzuje się Olsztyn (9%), Elbląg (7%) i powiat giżycki (8,8%). Z kolei najniższą wartość odnotowano w powiecie piskim (1,8%) oraz bartoszyckim (2,2%).

Rysunek 18 Udział bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (%)

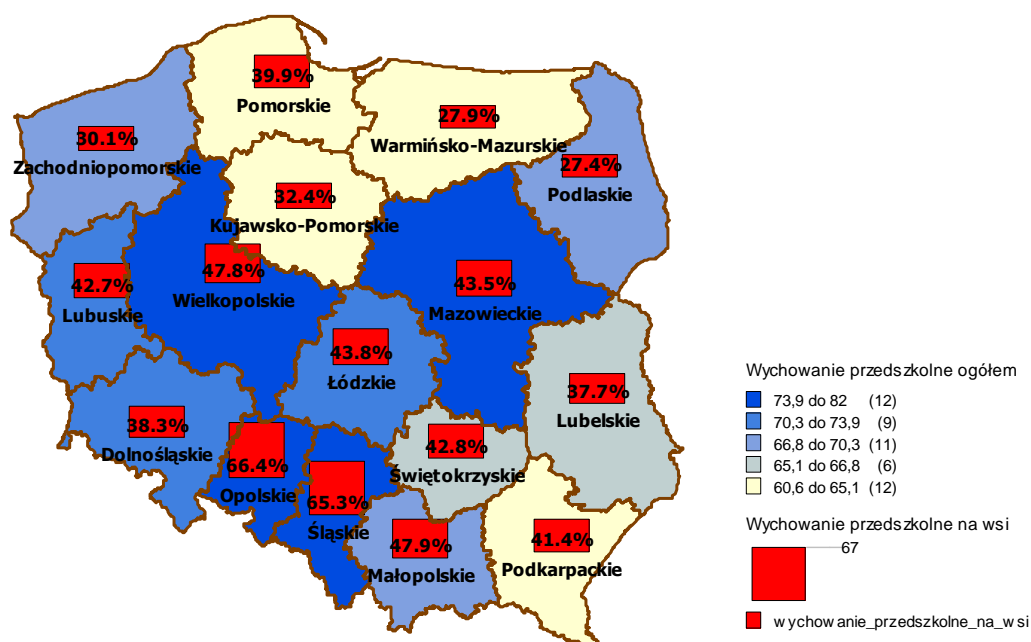

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie *Bezrobotne osoby niepełnosprawne na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r.*

EDUKACJA I WYKSZTAŁCENIE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego do 247 przedszkoli uczęszczało w 2010 r. ponad 25 tys. dzieci. **Tym samym odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 60,6% (przy średniej dla kraju 69,9%) i był najniższy wśród wszystkich województw.** Należy jednak zauważyć, iż w porównaniu z 2009 r. wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej wzrósł o 2,9 p.p. (przy 2,6 p.p. na poziomie kraju). Niski wskaźnik edukacji przedszkolnej skutkuje też niską wartością **upowszechnienia edukacji przedszkolnej dzieci na wsi.** W tym zakresie Warmia i Mazury zanotowały jedną z najniższych wartości **wskaźnika wśród wszystkich województw (po województwie podlaskim) – 27,9%.** Należy podkreślić w szczególności bardzo dużą dysproporcję w danym zakresie w porównaniu do średniej dla kraju, która wyniosła 43%.

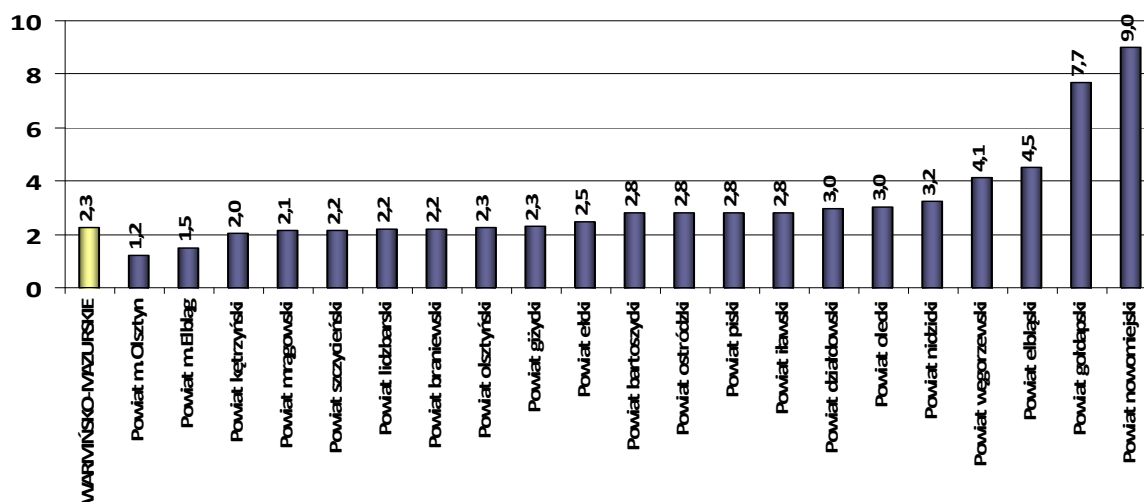
Rysunek 19 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej wg województw w 2010 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jednocześnie według danych na koniec 2009 r. **liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 2,3 (przy średniej dla kraju 1,8) i była jedną z najwyższych w kraju ex aequo z województwem świętokrzyskim i podkarpackim.** Niemniej uwagę zwraca bardzo duże zróżnicowanie wskaźnika na poziomie poszczególnych powiatów. Najmniej dzieci przypadało na jedno miejsce w placówce przedszkolnej w Olsztynie (1,2) i Elblągu (1,5), natomiast najwięcej w powiatach gołdapskim (7,7) i nowomiejskim (9).

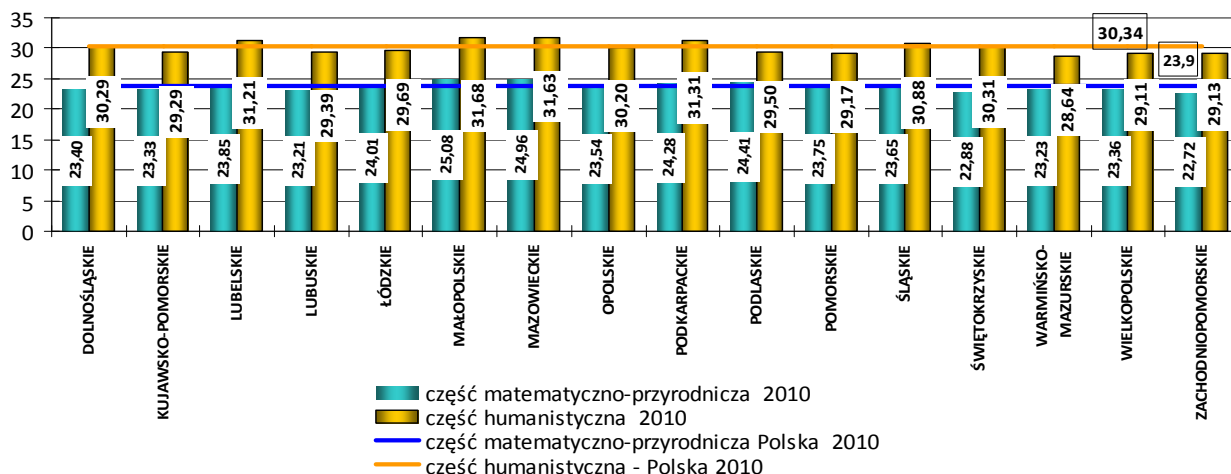
Rysunek 20 Liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Warto również odnieść się do przeciętnych **wyników egzaminów gimnazjalnych** uczniów kończących gimnazjum w 2010 r. Wg danych zawartych w *Sprawozdaniu z egzaminu gimnazjalnego 2010 r. w przypadku części matematyczno-przyrodniczej uczniowie z regionu Warmii i Mazur z wynikiem 23,23 pkt.* (średnia dla kraju wyniosła 23,9 pkt.) zajęli **jedną z najniższych lokat wśród wszystkich województw**, natomiast w przypadku części humanistycznej z wynikiem 28,64 pkt. (średnia dla kraju wyniosła 30,34 pkt.) zajęli **ostatnią lokatę**.

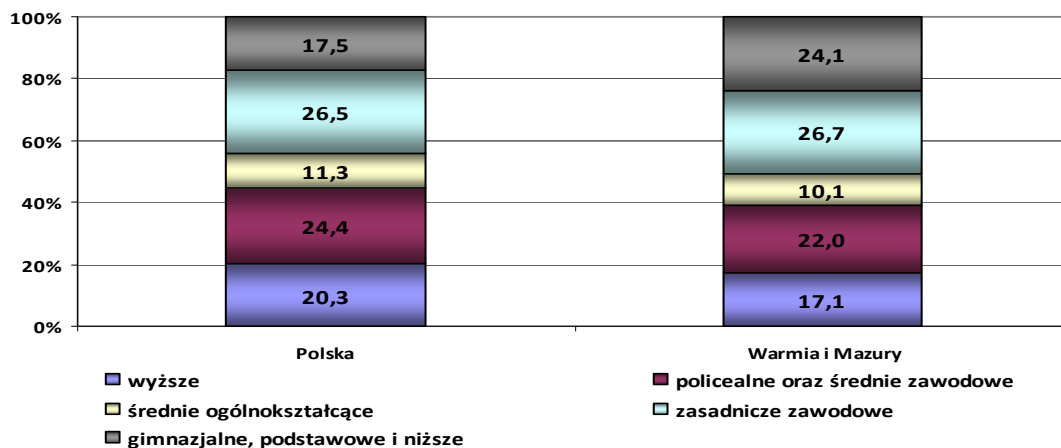
Rysunek 21 Wyniki egzaminów gimnazjalnych wg województw w 2010 r.(%)

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego 2010 r.*

Jeśli chodzi o **wykształcenie mieszkańców regionu**, wg danych na koniec 2010 r. najwięcej osób miało wykształcenie zasadnicze zawodowe (26,7%), gimnazjalne, podstawowe i niższe (24,1%) oraz policealne i średnie zawodowe (22%). Wykształcenie wyższe miało natomiast 17,1% mieszkańców tj. wciąż mniej od średniej dla kraju (20,3%). W porównaniu z 2009 r. zwiększył się odsetek mieszkańców regionu z wykształceniem wyższym oraz policealnym, zmniejszył się natomiast odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. **W porównaniu z innymi regionami uwagę zwraca najwyższy w kraju odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym.**

Rysunek 22 Udział ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w 2010 r.(%)

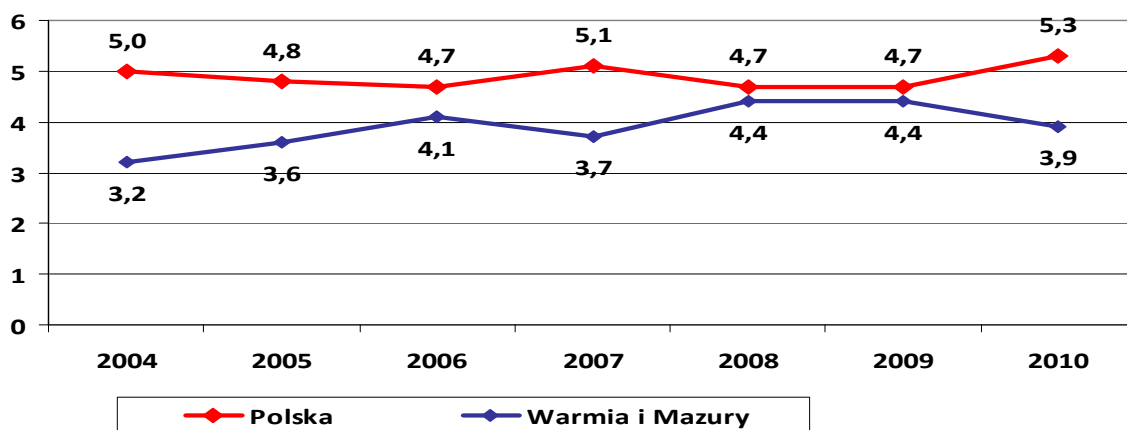

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Znaczącą rolę w podnoszeniu poziomu wykształcenia i rozwoju regionu odgrywa **szkolnictwo wyższe**. Na terenie województwa w 2010 r. funkcjonowało zaledwie 9 wyższych uczelni, w których kształciło się blisko 50 tys. studentów (o 2,4 tys. mniej niż przed rokiem). **Ponadto, na 10 tys. mieszkańców województwa w 2010 r. przypadało 350 studentów szkół wyższych, co sytuuje województwo warmińsko-mazurskie znacznie poniżej średniej w Polsce (476 studentów).**

Ważną rolę w podnoszeniu kwalifikacji mieszkańców regionu odgrywa również edukacja osób dorosłych, mierzona **wskaźnikiem kształcenia ustawicznego** tj. udziałem osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających w ogólnej liczbie ludności w tym wieku. **Poziom danego wskaźnika wyniósł w 2010 r. 3,9% przy poziomie 5,3% na poziomie kraju, co lokuje województwo warmińsko-mazurskie na przedostatnim miejscu w kraju wśród wszystkich województw.** W porównaniu z ubiegłym rokiem wartość wskaźnika spadła o 0,5 p.p., podczas gdy wartość wskaźnika na poziomie kraju wzrosła.

Rysunek 23 Wskaźnik kształcenia ustawicznego w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w l. 2004-2010 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SPIS ILUSTRACJI

Rysunek 1 Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (os.)	5
Rysunek 2 Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata wg województw w 2010 r. (%)....	6
Rysunek 3 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wieku w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce (%)	7
Rysunek 4 Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata wg województw w 2010 r. (%)....	7
Rysunek 5 Udział osób pracujących wśród osób w wieku produkcyjnym wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r. (%)	8
Rysunek 6 Struktura zatrudnienia wg sektorów ekonomicznych wg województw w 2010 r. (%).....	8
Rysunek 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wg województw w 2010 r. (jdn.).....	9
Rysunek 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego wg województw w 2010 r. (%)	10
Rysunek 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (%)	11
Rysunek 10 Stopa bezrobocia wg BAEL wg województw w 2010 r. (%)	11
Rysunek 11 Udział bezrobotnych wg czasu pozostawiania bez pracy w 2010 r. w ogóle bezrobotnych w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce (%)	12
Rysunek 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 24 lata i powyżej 55 lat w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w latach 2004-2010 (%)	13
Rysunek 13 Średnia efektywność zatrudnieniowa wg województw w 2009 r. (%)	14
Rysunek 14 Efektywność zatrudnieniowa wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r. (%)	14
Rysunek 15 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w l. 2005-2009 r. (%)	15
Rysunek 16 Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych na 1 tys. ludności wg województw - stan na koniec I półrocza 2010 r. (os.).....	16
Rysunek 17 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wg województw (%).....	16
Rysunek 18 Udział bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2010 r. (%)	17
Rysunek 19 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej wg województw w 2010 r. (%).....	18
Rysunek 20 Liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego wg powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w 2009 r.	18
Rysunek 21 Wyniki egzaminów gimnazjalnych wg województw w 2010 r.(%)	19
Rysunek 22 Udział ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w 2010 r.(%)	19
Rysunek 23 Wskaźnik kształcenia ustawicznego w woj. warmińsko-mazurskim i w Polsce w l.2004-2010 r. (%)	20